

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizărilor nr. 215g/2024 și nr. 216g/2024

privind excepțiile de neconstituționalitate
a articolului 364¹ alin. (10) din Codul de procedură penală

*(recursul împotriva sentinței adoptate la judecarea cauzei pe baza
probelor administrate la urmărirea penală)*

CHIȘINĂU
27 februarie 2025

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dnei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Iulia Vartic, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizările înregistrate la 28 octombrie 2024,
Examinând admisibilitatea sesizărilor menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 27 februarie 2025, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizările privind excepțiile de neconstituționalitate a articolului 364¹ alin. (10) din Codul de procedură penală, ridicate de dl avocat Igor Șcheau, în interesele dlui Alexandr Șpac, în dosarele nr. 1r-99/2024 și nr. 1r-96/2024, pendinte la Curtea de Apel Comrat.

2. Sesizările au fost trimise la Curtea Constituțională de un complet de judecători format din dnii Andrei Mironov, Ștefan Starciuc și Dmitrii Fujenco, de la Curtea de Apel Comrat, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

3. Având în vedere identitatea de obiect a sesizărilor și a motivelor care stau la baza criticilor de neconstituționalitate, Curtea a decis conexarea lor într-un singur dosar, pe baza articolului 43 din Codul jurisdicției constituționale, atribuindu-i numărul 215g/2024.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiilor principale

Dosarul nr. 1r-99/2024 (sesizarea nr. 215g/2024)

4. Dl Alexandru Vlasă a fost învinuit de comiterea infracțiunii de huliganism, pe baza articolului 287 alin. (2) lit. b) din Codul penal. Dl Alexandr Șpac are calitatea de parte vătămată și a formulat o acțiune civilă față de învinuit.

5. Judecătoria Cimișlia, sediul Leova, a judecat cauza penală pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală și, la 24 aprilie 2024, a pronunțat sentința și a admis parțial acțiunea civilă a dlui Alexandr Șpac. Nefiind de acord cu sentința pronunțată, dl Alexandr Șpac a contestat-o cu recurs în fața Curții de Apel Comrat.

6. La 16 octombrie 2024, dl avocat Igor Șcheau a ridicat, în interesele dlui Alexandr Șpac, excepția de neconstituționalitate a articolului 364¹ alin. (10) din Codul de procedură penală.

7. Printr-o încheiere din aceeași zi, Curtea de Apel Comrat a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

Dosarul nr. 1r-96/2024 (sesizarea nr. 216g/2024)

8. Dl Evghenii Navin a fost învinuit de comiterea infracțiunii de huliganism, pe baza articolului 287 alin. (2) lit. b) din Codul penal. În această cauză penală dl Alexandr Șpac are calitatea de parte vătămată și a formulat o acțiune civilă față de învinuit.

9. Judecătoria Cimișlia, sediul Leova, a judecat cauza penală pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală și, la 23 aprilie 2024, a pronunțat sentința și a admis parțial acțiunea civilă a dlui Alexandr Șpac. Nefiind de acord cu sentința pronunțată, dl Alexandr Șpac a contestat-o cu recurs în fața Curții de Apel Comrat.

10. La 16 octombrie 2024, dl avocat Igor Șcheau a ridicat, în interesele dlui Alexandr Șpac, excepția de neconstituționalitate a articolului 364¹ alin. (10) din Codul de procedură penală.

11. Printr-o încheiere din aceeași zi, Curtea de Apel Comrat a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia

B. Legislația pertinentă

12. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 16 Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„[...]”

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

Articolul 119 Folosirea căilor de atac

„Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.”

13. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 364¹

Judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală

„[...]”

(10) Sentința adoptată în condițiile prezentului articol poate fi atacată cu recurs, invocându-se doar **erorile procesuale și măsura de pedeapsă stabilită**.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepțiilor de neconstituționalitate

14. Autorul sesizărilor susține că norma contestată limitează dreptul părții vătămate de a contesta sentința adoptată potrivit articolului 364¹ din Codul de procedură penală în partea referitoare la acțiunea civilă. Acest faptul încalcă dreptul părții vătămate la o satisfacție echitabilă în privința prejudiciului suferit ca urmare a infracțiunii.

15. De asemenea, imposibilitatea contestării acestei sentințe în partea referitoare la acțiunea civilă este contrară dreptului la un dublu grad de jurisdicție în materie penală, garantat de articolul 6 § 1 din Convenție și de articolul 2 din Protocolul nr. 7 la Convenție.

16. Totodată, autorul consideră că norma contestată instituie un tratament discriminatoriu între persoanele care au calitatea de parte vătămată în cauzele penale care sunt judecate conform procedurii ordinare și cele care sunt judecate pe baza probelor administrate la faza de urmărire penală. În opinia sa, opțiunea inculpatului de a fi judecat în procedura prevăzută de articolul 364¹ din Codul de procedură penală nu trebuie să limiteze dreptul părții vătămate de a contesta sentința în partea referitoare la acțiunea civilă. Astfel, partea vătămată nu beneficiază de un acces efectiv la o instanță de judecată pentru a-și apăra drepturile cu caracter civil.

17. În fine, autorul excepțiilor de neconstituționalitate susține că norma contestată este contrară articolelor 16, 20 și 54 din Constituție, articolului 2 din Protocolul nr. 7 la Convenția Europeană și articolului 14 în coroborare cu articolul 6 § 1 din Convenția Europeană.

B. Aprecierea Curții

18. Examinând admisibilitatea sesizărilor privind excepțiile de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

19. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

20. Sesizările privind excepțiile de neconstituționalitate au fost ridicate de avocatul unei părți în proces. Astfel, Curtea constată că sesizările sunt formulate de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

21. Obiectul sesizărilor îl constituie articolul 364¹ alin. (10) din Codul de procedură penală. Curtea constată că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

22. Excepțiile de neconstituționalitate au fost ridicate în recurs, în două cauze penale care au fost judecate pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, iar prima instanță a admis parțial acțiunea civilă formulată de partea vătămată. Așadar, Curtea admite că instanța de judecată ar putea aplica norma criticată în cauzele în care au fost ridicate excepțiile de neconstituționalitate.

23. În sesizări, autorul excepțiilor afirmă că norma contestată este contrară articolelor 16 (*egalitatea*), 20 (*accesul liber la justiție*) și 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*) din Constituție. De asemenea, autorul își raportează criticile la articolul 2 din Protocolul nr. 7 la Convenția Europeană, la articolul 14 coroborat cu articolul 6 § 1 din Convenția Europeană. Totodată, pentru că autorul pune în discuție limitarea dreptului la o cale de atac, Curtea va analiza dacă argumentele sale fac incident articolul 119 (*folosirea căilor de atac*) din Constituție.

24. Referitor la incidența articolului 16 din Constituție, Curtea menționează că acesta este incident atunci când se demonstrează existența unui tratament diferențiat, iar acest tratament se referă la unul din drepturile fundamentale garantate de Constituție (a se vedea DCC nr. 73 din 6 iulie 2023, § 20).

25. De asemenea, și Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menționat că articolul 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care protejează persoanele aflate în situații similare de orice discriminare în exercitarea drepturilor și libertăților garantate de Convenție, nu are o existență independentă. Articolul 14 din Convenție poate juca un rol autonom important prin completarea celorlalte dispoziții ale Convenției și ale Protocoalelor la aceasta (a se vedea *Costel Gaciu v. România*, 23 iunie 2015, § 47; *Fábián v. Ungaria*, 5 septembrie 2017, § 112).

26. Referitor la incidența articolului 54 din Constituție, Curtea a reținut, în jurisprudența sa, că acesta nu are o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabil, autorul sesizării trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale garantate de Constituție (a se vedea DCC nr. 101 din 29 august 2023, § 22).

27. Cu referire la incidența articolului 20 din Constituție, Curtea reține că acesta garantează dreptul de acces liber la justiție și își găsește corespondența în dispozițiile articolului 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (*Murtazaliyeva v. Rusia* [MC], 18 decembrie 2018, § 91). Dreptul la un proces echitabil, astfel cum este garantat de articolul 6 § 1 din Convenție, trebuie interpretat în lumina principiului preeminenței dreptului, care impune ca toți justițiabilii să dispună de un remediu judiciar efectiv care să le permită să-și exercite drepturile cu caracter civil. Orice persoană are dreptul ca orice pretenție referitoare la drepturile și obligațiile sale civile să fie adusă în fața unei instanțe sau tribunal (a se vedea *Nait-Liman v. Elveția* [MC], 15 martie 2018, §§ 112-113). Totuși, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a menționat că articolul 6 din Convenția Europeană nu obligă statele contractante să instituie căi de atac în cauze

civile sau penale (a se vedea *Lalmahomed v. Olanda*, 22 februarie 2011, § 34).

28. Astfel, Curtea reiterează că nici Constituția, nici Convenția Europeană a Drepturilor Omului nu reglementează dreptul la exercitarea căilor de atac în toate procedurile judecătorești (a se vedea DCC nr. 84 din 25 iulie 2024, § 27).

29. Cu referire la aplicabilitatea articolului 2 § 1 din Protocolul nr. 7 la Convenția Europeană, acesta garantează dreptul persoanei declarate vinovate de comiterea unei infracțiuni de către un tribunal să ceară examinarea „declarației de vinovăție” sau a „condamnării” de către o instanță superioară (a se vedea DCC nr. 32 din 25 martie 2021, §§ 38-39). Astfel, dreptul la un dublu grad de jurisdicție garantat de articolul 2 § 1 din Protocolul nr. 7 la Convenția Europeană se referă doar la materia penală (a se vedea HCC nr. 9 din 7 aprilie 2022, § 29).

30. În acest sens, Curtea observă că, în cauza *Roccella v. Italia*, 15 iunie 2023, reclamantul, acuzat de calomnie, s-a plâns în fața Curții Europene că a fost obligat la plata unor despăgubiri de instanța de recurs, fără audierea martorilor ale căror declarații au fost decisive pentru achitarea lui în primă instanță. Astfel, reclamantul a afirmat încălcarea articolului 6 § 1 din Convenție sub aspectul său penal. Totuși, Curtea Europeană a conchis că acțiunea civilă formulată în legătură cu comiterea unei infracțiuni, chiar dacă a fost depusă în fața tribunalului care a examinat cauza penală, nu constituie, în sine, un factor decisiv la aprecierea naturii procedurilor. Deși administrarea probelor era guvernată de prevederile Codului de procedură penală, răspunderea civilă a acuzatului era stabilită pe baza probelor analizate pe criterii mai puțin stricte decât cele aplicabile în materie penală. Astfel, Curtea a considerat că reclamantul nu a fost subiectul unei acuzații în materie penală în procedurile de recurs și a constatat aplicabilitatea articolului 6 din Convenție, însă sub aspectul său civil (a se vedea *Roccella v. Italia*, 15 iunie 2023, § 35).

31. În mod similar, articolul 220 alin. (1) din Codul de procedură penală stabilește că acțiunea civilă în procesul penal se soluționează în conformitate cu prevederile Codului. Totuși, alin. (3) al aceluiași articol menționează că hotărârea privind acțiunea civilă se adoptă în conformitate cu normele dreptului civil și ale altor domenii de drept. Prin urmare, Curtea notează că aceste considerente ale Curții Europene sunt aplicabile și în prezenta cauză. Astfel, pentru că examinarea acțiunii civile în cauzele penale nu face aplicabil articolul 6 din Convenție sub aspectul său penal, dreptul la dublu grad de jurisdicție, care se referă la materia penală, nu este aplicabil.

32. Totodată, Curtea notează că legislatorul are competența să instituie numărul căilor de atac și condițiile în care acestea pot fi exercitate cu respectarea prevederilor Constituției (a se vedea DCC nr. 177 din 23 noiembrie 2021, § 42). Articolul 119 din Constituție stabilește că împotriva hotărârilor judecătorești părțile interesate pot exercita căile de atac „în condițiile legii” (a se vedea DCC nr. 32 din 25 martie 2021, § 38).

33. În acest sens, Codul de procedură penală prevede că sentințele pronunțate în procedura judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală se includ în categoria de hotărâri judecătorești pentru care

nu este prevăzută calea de atac a apelului (a se vedea articolul 437 alin. (1) pct. 1⁴) din Cod). Recursul împotriva unor astfel de sentințe poate fi formulat de persoanele menționate la articolul 401 (a se vedea articolul 438), adică inclusiv de către partea vătămată, partea civilă și partea civilmente responsabilă (a se vedea articolul 401 alin. (1) pct. 3 și 4)). Mai mult, articolul 444 din Codul de procedură penală reglementează lista erorilor de drept comise de instanțele de fond care servesc drept motive de recurs împotriva acestor categorii de sentințe.

34. Pe de altă parte, declararea recursului în baza normei contestate se referă la existența unei erori procesuale sau a unui dezacord cu măsura pedepsei. Astfel, nimic din textul normei contestate nu împiedică partea vătămată să formuleze un recurs împotriva sentinței adoptate în procedura judecării pe baza probelor administrate la faza de urmărire penală în partea referitoare la acțiunea civilă.

35. Curtea reiterează că o dispoziție legală nu poate fi ruptă din sistemul normativ din care face parte și nu poate acționa în mod izolat. Dimpotrivă, ea trebuie citită împreună cu celelalte dispoziții incidente, ca făcând parte dintr-un sistem juridic coerent (a se vedea DCC nr. 128 din 10 octombrie 2024, § 54). Astfel, dacă motivul declarării recursului în partea referitoare la acțiunea civilă se poate încadra în motivele prevăzute de articolul 364¹ alin. (10) citit împreună cu articolul 444 din Codul de procedură penală reprezintă o chestiune de interpretare și aplicare a legii într-un caz concret.

36. Așadar, Curtea nu poate constata incidența articolelor 20 și 119 din Constituție. Pentru că nu s-a demonstrat incidența drepturilor fundamentale invocate de autorul sesizărilor, Curtea subliniază că nici articolele 16 și 54 din Constituție nu sunt incidente.

37. Prin urmare, pe baza celor menționate mai sus, Curtea constată că sesizările privind excepțiile de neconstituționalitate sunt inadmisibile și nu pot fi acceptate pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibile* sesizările privind excepțiile de neconstituționalitate a articolului 364¹ alin. (10) din Codul de procedură penală, ridicate de dl avocat Igor Șcheau, în interesele dlui Alexandr Șpac, în dosarele nr. 1r-99/2024 și nr. 1r-96/2024, ambele pendinte la Curtea de Apel Comrat.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

Chișinău, 27 februarie 2025

DCC nr. 30

Dosarul nr. 215g/2024